

Zaključci predsjedavanja regionalnom konferencijom za sprječavanje i upravljanje poplavama (24.11.2014.g.)

U julu 2014.g. Europska komisija, Francuska i Slovenija su organizirale Međunarodnu donatorsku konferenciju u Briselu kako bi odgovorili na posljedice vremenskih neprilika i razornih poplava koje su u maju pogodile Bosnu i Hercegovinu i Srbiju. Na konferenciji se zaključilo da je potrebno izraditi i ojačati politike sprječavanja poplava i upravljanja rizicima od poplava, te poticati regionalnu suradnju u cilju upravljanja riječnim slivom. Konferencija se održala u Briselu 24.11.2014.g.

Učesnici su zaključili da postoji velika vjerovatnost da će pojave poplava uz razorne štete češće pogađati region i da se, usprkos naporima zemalja da izgrade objekte za odbranu od poplava, ovo mora riješiti učinkovitijim strategijama i ulaganjima na svim razinama. Učesnici su se usuglasili da postoji potreba da ove strategije budu proaktivnije te da se osigura suradnja različitih sektora i agencija.

Učesnici su danas zaključili da već postoji osnova za regionalno djelovanje na sprječavanju poplava u neophodnim regionalnim strukturama i mehanizmima: a) dvije EU makroregionalne strategije, Dunavska i jadransko-jonska, odgovarajući su okviri za koordiniranu finansijsku potporu za takvu vrstu aktivnosti; b) Međunarodna komisija za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR) i Međunarodna komisija za slive rijeke Save (ISRBC) platforme su za koordiniranje regionalnih aktivnosti na području upravljanja poplavama i rijekama te su iste već osmislile čitav niz aktivnosti u ovu svrhu. Zemlje se moraju aktivnije uključiti u komisije za pojedine rijeke i podržati njihov rad.

Učesnici su uzeli k znanju popis koju je predstavila Europska komisija o "Postojećem stanju upravljanja poplava na Zapadnom Balkanu". Ovo je prvi pokušaj da se izradi sveobuhvatna karta onoga što je predviđeno u ovom području. Od kartiranja postojećih i planiranih aktivnosti na popisu, u posljednje vrijeme proveden je ili planiran veliki broj projekata upravljanja poplavama. Međutim, potrebno je još puno učiniti na uspostavljanju čvrstog upravljanja rizicima od poplava kojim se mogu ublažiti potencijalni rizici po ljudsko zdravlje i bogatstvo u regiji, te osiguranju suglasnosti donatora, zemalja i međunarodnih financijskih institucija koji financijski doprinose provedbi ovih mjera. Potrebno je provesti analizu nedostataka kako bi definirali detaljnije kratkoročne, srednjoročne i dugoročne potrebe za poboljšanjem.

Dok se ne uradi puna analiza nedostataka, mogu se izvući sljedeće preporuke:

1.1. Izgradnja snažnog i otpornog sistema upravljanja rizicima od poplava

Sve zemlje Zapadnog Balkana trebaju poboljšati svoje kapacitete i mehanizme smanjenja rizika od vremenskih nepogoda, a što također podrazumijeva infrastrukturu odbrane od poplava i upravljanja rizicima:

Kroz boljerazumijevanje rizika:

- izradom **integralnih karti rizika od poplava**, pri čemu će se također izvršiti procjena osjetljivih i ugroženih područja te definirati područja u kojima je potrebno pospješiti aktivnosti upravljanja rizicima od poplava, uključujući pripravnost, prevenciju i zaštitu.
- Prečišćavanje, poboljšavanje i povezivanje duž vremenskih i geografskih razmjera, **meteoroloških i hidrauličnih modela** kao osnove za mjere sprječavanja poplava u regiji te integriranja klimatskih promjena.
- **Integralna analiza rizika**, uključujući relevantno ponašanje ljudi i procese odlučivanja, mora se izraditi u cilju provedbe politike integralnog smanjenja rizika.

Smanjenje rizika kroz strukturne i nestrukturne mjere:

- Izrada **dobrih planova upravljanja rizicima** od poplava te **uvođenje adekvatnog planiranja korištenja zemljišta uz promicanje praksi održivog korištenja zemljišta** kojim se poboljšava retencija vode. Paralelno s tim, rad na **infrastrukturi odbrane od poplava i posljedica klimatskih promjena** mora se pospješiti kako bi osigurali opstojnost investicija koje su podložne posljedicama klimatskih promjena i elementarnih nepogoda.
- Intenziviranje napora u cilju postizanja **potpune usklađenosti sa EU Okvirnom direktivom o vodama i Direktivom o poplavama**.

Poboljšati pripravnost, sisteme ranog upozoravanja i sposobnost reagiranja:

- Razvojem pod-regionalnog **sistema ranog upozoravanja na razne elementarne nepogode i nepravilike**. Integralni sistemi ranog upozoravanja su potrebni na regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou, uz regionalnu suradnju kako bi unaprijedili hitne mjere i planiranje za nepredviđene okolnosti, uključujući razmjenu hidro-meteoroloških podataka i informacija uz **snažne poveznice sa EU i nacionalnim sistemima ranog upozoravanja**.
- većom sposobnošću reagiranja na nacionalnom i općinskom nivou, povezujući nacionalne sa općinskim i lokalnim hitnim planovima.

Promicanje strategija pokriva rizika:

- povećanjem potražnje za **postojećim mehanizmima osiguranja od rizika od elementarnih nepogoda** u regiji promicanjem korištenja osiguranja imovine (počevši od **osiguranja kuća koje se sgrade u okviru aktivnosti obnove**).
- **Razvojem financijskih mehanizama** u cilju zaštite nacionalnih budžeta i ostvarivanja pristupa troškovno isplativim i blagovremenim financijskim sredstvima u slučaju elementarne nepogode.

1.2. Izrada planova upravljanja riječnim slivom

Zemlje bi provedbu planova upravljanja riječnim slivovima Dunava i Save trebale smatrati prioritetom. Trebaju ispitati potrebe planiranja upravljanja riječnim slivom te poboljšati standarde održavanja infrastrukture na rijekama u koordinaciji sa ICPDR-om i ISRBC-jem te pri tome osigurati potpunu usklađenost sa Direktivom o poplavama i Okvirnom direktivom o vodama. Takvi planovi upravljanja riječnim slivom bi trebali poslužiti kao osnova za sisteme upravljanja poplavama koji bi i sami trebali biti zasnovani na pristupu cjelokupnog riječnog sliva.

1.3. Poboljšanje civilne zaštite i sposobnosti reagiranja

Zemlje se potiču da se intenzivnije uključe u aktivnosti te surađuju sa Unijom mehanizama civilne zaštite te povećaju svoju sposobnost razvijanja nacionalnih sistema civilne zaštite i da na koherentan način surađuju kada se suočavaju sa poplavama i drugim prirodnim katastrofama.

- Trebaju se izraditi i učinkovito koristiti **nacionalne platforme za smanjenje rizika od elementarnih nepogoda**; potrebno je poticati uključanje privatnog sektora u upravljanje elementarnim nepogodama.
- treba utvrditi koherentne **nacionalne sisteme za prikupljanje i analizu podataka o gubicima** nakon katastrofa a potrebno je i zatvoriti nedostajuće podatke kako bi omogućili izradu bolje potkrijepljenih politika i strategija upravljanja rizicima od prirodnih nepogoda.
- Potrebno je uvrstiti **pitanja upravljanja rizicima** od prirodnih nepogoda u nekoliko ključnih politika, koje između ostalog obuhvaćaju: planiranje javnih investicija, urbani razvoj, prostorno planiranje i upravljanje, zdravstvo, poljoprivreda, sigurnost hrane i ishrana, promet, energetika, istraživanje i inovacije.
- Inovativna **rješenja za financiranje sprječavanja i ublažavanja posljedica elementarnih nepogoda** moraju se dodatno istražiti, uključujući korištenje osiguranja kao sredstva upravljanja elementarnim nepogodama te kao poticaj za podizanje svijesti, sprječavanje i ublažavanje posljedica.
- Potrebno je pospješiti osposobljenost **službi za hitne slučajeve**.

1.4. Preporuke za naredne korake

Sve stranke (a posebno zemlje) trebaju odmah poduzeti mjere kako bi osigurali da se poprave "prve linije" odbrane prije obilnih proljetnih kiša.

Paralelno s tim, potrebno je izraditi i provesti sveobuhvatni program upravljanja rizicima od poplava uz koji će se također uraditi analiza nedostataka te izraditi lista potreba i mjera za sposobno upravljanje rizicima od poplava.

Ovom analizom nedostataka, koja bi trebala obuhvatiti i ulaganja i mjere politike, sastavit će se lista prioriteta i potreba po svakoj zemlji koja će poslužiti kao osnova za nastavak izgradnje ili u nekim slučajevima izrade programa upravljanja rizicima od poplava. Time će se također osmisliti lista potencijalnih projekata koja bi se mogla ugraditi u nacionalne liste planiranih projekata te poslužiti kao temelj za nacionalne strategije ulaganja te EU i međunarodne mehanizme financiranja.

U ovom kontekstu, nakon ove studije potrebno je uraditi sveobuhvatnu analizu kako bi:

- Sastavili listu instrumenata upravljanja rizicima od poplava (karte rizičnih i područja podložnih poplavama, hidraulički modeli, sistemi ranog upozoravanja itd.) te struktura zaštite od poplava u regiji;
- Procijenili zahtjeve za snažno upravljanje rizicima od poplava, što uključuje ali nije ograničeno na provedbu Okvirne direktive o vodama i Direktive o poplavama;
- Proveli analizu nedostataka kako bi utvrdili koje informacije o rizicima nedostaju za određivanje investicija potrebnih na općinskom, nacionalnom i regionalnom nivou;
- Utvrditi isplativa visoko-prioritetna ulaganja i mjere, utvrditi prioritetna područja, zajednice i infrastrukturu koja su posebno podložna i ne utječu na gornje ili donje tokove. Za ulaganja i mjere koje bi mogle imati veće učinke potrebno je uraditi sveobuhvatniju analizu.
- Uvrstiti ta ulaganja i mjere u raspored izvedivih prioritetnih višegodišnjih ulaganja koje će biti posebno usklađene prema potrebama i specifičnim uređenjem zemalja te povezane sa mogućim finansijskim izvorima (uključujući nacionalna i međunarodna sredstva, kao i izvori privatnog sektora). Takav raspored je potrebno razmotriti na regionalnom nivou.
- Izraditi plan ulaganja i izgradnje kapaciteta upravljanja uzimajući u obzir raspoloživa sredstva te uključujući rangiranje po prioritetima specifično za Okvirnu direktivu o vodama i Direktivu o poplavama.

Analiza nedostataka će se predstaviti na narednom sastanku koji će se održati u toku 2015.g.